

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԻՔ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

173.— ԱՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՍՏԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Աստուածային յայտնութիւնը, այսինքն Աստուծոյ խօսքը, երբ արձանագրուած չէ պաշտօնական գիրքերու մէջ, այլ բերաւ իւր խօսուած, ակնհայտ լուծած եւ բերնէ բերան պատմուած ու պահուած Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ մէջ, կը կոչուի Աւանդութիւն: Ուստի եւ անոր սահմանն է. «Աստուծոյ անդիւր պահուած խօսքը»: Բայց երբ անգիր կ'ըսենք, կը հասկնանք ոչ թէ որեւէ արձանագրութեան, գիրքի կամ արձանի վերայ չգրոյժուած, չնշանակուած, այլ՝ պաշտօնական գիրքերու, կամ՝ ճշմարտագոյն եւս՝ ներշնչեալ գրութեանց, այսինքն Աստուածաշունչի մէջ չգրուած:

Բոլոր այս գրութիւնները կամ արձանագրութիւնները, որոնք կը պարունակեն Աստուածաշունչի մէջ չեղած այլ Աստուծոյ վերագրուած խօսքերը, կը կոչուին աւանդապահութեան միջոցներ, որոնց մասին աւանձին պիտի խօսինք յետոյ:

174.— ԱՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.— Աւանդութիւնը, թէեւ ամէն պարագայի մէջ Աստուծոյ անդիւր խօսքն է, բայց ըստ պարագայից զանազան տեսակներու կը բաժնուի: Այսպէս.

ա) Պահպանութեան տեսակետով՝ գրով, խօսքով, գործով.

Գրով. երբ պահուած է գիրքերու մէջ, թուղթերու, քարերու, որմերու վրայ կամ ուրիշ տեղեր արձանագրուած կամ գրուած ձեւի մէջ: Խօսքով. երբ կենդանի բարբառով պահուած է միայն բերնէ բերան: Գործով. երբ անընդհատ շարունակուած կերպ կերպ արարողութեանց կամ գործողութեանց միջոցաւ կը մակարերուի:

բ) Առաքիլի տեսակետով՝ գաւառական եւ քաղաքական.

Գաւառական. երբ նիւթն է տեսական կամ քաղաքական վերացեալ ճշմարտութիւն մը: Բարեկարգական. երբ նիւթն է քաղաքական, խորհրդական, վարչական կամ տեսական գործողութիւն մը:

գ) Ծագումն տեսակետով՝ առաքելական եւ եկեղեցական.

Առաքելական. երբ ծագումը մինչեւ առաքելական ժամանակ կը վերանայ: Եկեղեցական. երբ ծագումը կը հասնի մինչեւ այն հնագոյն ժամանակաշրջանը, ուր ալ առաքելները չէին ապրեր:

դ) Տեսողութեան տեսակետով, այսինքն մշտնջենաւոր եւ ժամանակաւոր.

Մշտնջենաւոր. երբ առաքելական ժամանակներէն սկսած եւ անխափան շարունակուած է: Ժամանակաւոր. երբ ատեն մը տեւելէ ետք դադարած է:

ե) Զօրութեան տեսակետով, այսինքն պատուիրանական եւ խրատական.

Պատուիրանական. երբ անհրաժեշտօրէն կատարելի է: Խրատական կամ յորդորական. երբ թելադրական է լոկ, բայց ոչ պարտադրելի:

զ) Տարածութեան տեսակետով՝ այսինքն բնդիւսմանական եւ մասնաւոր.

Ընդհանրական. երբ բոլոր եկեղեցիներու մէջ գտնուող աւանդութիւն է: Մասնաւոր. երբ միայն մէկ կամ մի քանի եկեղեցիներու մէջ կը գտնուի:

Այս տեսակէտները իրարու ստորակարգուած բաժանումներ չոյց չեն տար. անոնք միեւնոյն իրին զանազան տեսութեանց համեմատ կատարուած աւանձին բաժանումներ են, ու այս պատճառաւ կրնայ ըլլալ որ միեւնոյն աւանդութիւնը՝ տարբեր տեսութեանց համեմատ՝ երկու կամ աւելի բաժանումներու պատկանի միաժամանակ, որով յառաջ գան բազմաթիւ տեսակներ, զանա-

տե՛ն՝ յառաջ բերինք երեք՝ գլխաւոր խնդիրներ.

ա) Նախ անոր Աստուածաշնչութիւնը կամ ներշնչութիւնը:

բ) Յետոյ՝ անոր կանոնը:

գ) Վերջապէս՝ անոր Հասկացողութիւնը կամ մեկնութիւնը:

Ու տեսնե՛ք թէ երեքն ալ կը բխին նկեղեցւոյ իշխանութենէն եւ աւանդութենէն:

Արդ, հարկ է դնու նկատել թէ իշխանութիւնն ալ, գոնէ վարդապետական հարցերու մէջ, պէտք է հիմնուի աւանդութեան վրայ, եւ թէ եկեղեցին չի կրնար կամայական իշխանութեամբ կամ հեղինակութեամբ ըստ տեղեւոյ վարդապետութիւններ, զի եկեղեցին յայտնութեան ոչ թէ առաքեալն է, այլ՝ պահապանը: Ուրեմն Բողոքականներ պիտի չկարենային առանց աւանդութեան փաստին հակակալ թէ Մ. Գրիգոր Աստուծոյ ներշնչուած է, ու պիտի չկարենային մանաւանդ գիտնալ թէ որո՞նք են իսկապէս ներշնչուած Մ. Գրիգորը. անոնք անկ վարանունքի պիտի մատնուէին, չկարենալով երբեք ըմբռնել թէ ի՞նչ կը նշանակէ ներշնչեալ զիրք: Հետեւաբար աւանդութիւնը չի կրնար գուրս մնալ աստուածաբանական տեղերներէն:

178.— ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՓԱՍՏ.— Երբորդ փաստը անկէ կը քաղենք որ ընդհանուր Եկեղեցւոյ մէջ ընդունուած կը զըսուունին յայտնի կրօնական սկզբունքներ եւ պործողութիւններ, որոնք չկան Մ. Գրիգին մէջ. իսկ եթէ աւանդութիւնը իրեն տեղիք չընդունուէր, հնար չէր ըլլար Հաստատել անոնց ստուգութիւնը: Արդ, Բողոքականներն անգամ կ'ընդունին աշգլխի քրիստոնէական սկզբունքներ կամ պործողութիւններ, ինչպէս միաշարքին սրբապահութիւնը, մանկամկրտութեան վաւերականութիւնը, մկրտութեան վաւերականութեան պարմանները եւայլն. իսկ եթէ չընդունին, չեն կրնար Հաստատել իրենց կրօնական ըսկզբունքներուն ճշմարտութիւնը:

179.— ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳԷՆ ՓԱՍՏ.— Զորբորդ փաստը կը քաղուի Մ. Գրիգ վկայութիւններէն, վասնզի առաքեալներն ու աւետարա-

նիշները կ'ընդունին թէ՛ Քրիստոսի վարդապետութիւնները իրենց հասած են աւանդութեամբ, եւ թէ՛ իրենք իսկ աւանդութեամբ ուսուցած են եւ Հաւատացեալներուն մէջ տարածած նոր վարդապետութիւնը՝ աւանդութեան միջոցաւ:

Պողոս կը գրէ. «Գովեմ զձեզ՝ զի զամենայն ինչ զիմ յիշէք, եւ՝ որպէս աւանդեցի ձեզ, դաւանդութիւնսն ունեցիք» (Ա. Կորնթ. ԺԱ 2): «Այսուհետեւ, եղբարք, Հաստատուն կացէք եւ պիտոյ կարաւք դաւանդութիւնսն զոր ուսարուք, եթէ բանիւ եւ եթէ թղթով մերով» (Բ. Թեալ. Բ 14): «Պատուիրեմ ձեզ, եղբարք, յանուն Տեառն մերոյ Եիսուսի Քրիստոսի, խորչել ձեզ յամենայն եղբորէ՝ որ ստահական գնացեն, եւ ոչ ըստ աւանդութեան՝ զոր ընկալարուք ի մէնջ» (Բ. Թեալ. Գ 6): «Ով Տիմոթիէ, պահեա դաւանդն՝ խոտորեալ ի պղծոց եւ ի նորաժան բանից» (Ա Տիմ. 2 20): «Զոր լուար ինչին բազում վկայիք՝ զայն աւանդեսցես Հաւատարիմ մարդոց, որք բաւական իցեն եւ դալս ուսուցանել» (Բ Տիմ. Բ 2):

Պետրոս եւս կը յանձնարարէ. «Փութամ ձեպիմ միշտ յորդորել, զի եւ յետ իմոյ երանելոյ յաշխարհէս՝ առնիցէք գլխատակս աշտոցիկ» (Բ Պետ. Ա 15):

Նոյնպէս Յուդա կը գրէ. «Բայց դուք սիրելիք, յիշեցէք դաւանասաց բանս զառաքելոցն Տեառն մերոյ Եիսուսի Քրիստոսի» (Յուդա, Ա 17):

Յովհաննէս եւս կ'ըսէ. «Բազում ինչ ունէի դրել առ ձեզ, այլ ոչ կամեցայ քարտիսի եւ զեղով գրել, զի ակն ունիմ ինձէն իսկ դաւ առ ձեզ եւ բերան ի բերան խօսել, զի ուրախութիւն մեր իցէ կատարեալ» (Բ. Յովհ. Ա 12): Իսկ Աւետարանին մէջ կը գըռէ. «Բայց է եւ այլ ինչ բազում զոր արար Եիսուս, զոր եթէ գրեալ էր մի ըստ միովն, կարծեմ թէ ո՛չ աշխարհս բաւական էր տառնել զիրան՝ որ թէ գրեալ էին» (Յովհ. ԻԱ 25):

Որոչ է այս վկայութիւններուն իմաստը. անոնք ամէնքը միասին ցոյց կու տան թէ Քրիստոսի վարդապետութիւնը պահուած է աւանդութեան մէջ եւ տարածուած բերնէ բերան՝ աւանդութեամբ:

Ի լրումն այս նկատողութեանց, կ'ըսենք տակաւին թէ Մովսիսական յայտնութիւնն

անգամ որ դրաւոր էր, չէր մերժեր բերանացի աւանդութիւնը, վասնզի Մովսէս կը դրէ. «Եւ եղիցի յարժամ հարցանիցէ զքեզ վաղիւ որդին թո՛ւ ասիցէ. զի՛նչ են վկայութիւնքն, եւ իրաւունք եւ դատաստանք, զոր պատուիրեաց Տէր Աստուած մեր մեզ, եւ ասացես ցորդին թո՛ւ. ծառայք էաք» եւլն. (Բ. Օրին. 20-21)։ Յուշ լիցին քեզ աւուրքի յաւիտենից. իմացարուք զամեն արգաց յաղաս, հարց ցհարսն թո՛ւ պատմեացն քեզ եւ զծերս թո՛ւ, եւ ասացեն քեզ» (Բ Օրին. 16 7)։

180.— ՓԱՍՏ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՆԷ.— Վերջին փաստը կը քաղենք աւանդութեան ի նպաստ բոլոր եկեղեցիներուն ունեցած ընդհանուր կարծիքէն։ Դիտել հարկ է հոս սակայն, թէ աւանդութեան իբր փաստ աւանդութիւնը չէ որ կը բերենք, այլ՝ քրիստոնէութեան հասարակաց զգացումն է որ կը նկատենք փաստ անգիր պահուած կամ Ս. Գրքէն արտաբայ պահուած Աստուծոյ խօսքին դոյութեան։ Այս տեսութեան իբր հաստատութիւն պարտինք յիշել նաեւ թէ մարդկային ոչ մէկ կրօնական, քաղաքական կամ այլ բնութիւն կրող կազմակերպութիւն կամ ընկերութիւն կայ որ կառավարուի միմիայն զրաւոր օրէնքով, այսինքն որ չունենայ նաեւ աւանդութենէ եւ սովորութենէ բխած օրէնքներ եւ կանոններ։ Եւ այս իրողութիւնը աւելի յայտնի կ'ըլլայ երբ նկատի ունենանք որ բարոյական թէ իրաւարանական բոլոր գիտութիւնները, բնական ըլլան կամ դրական, եկեղեցական կամ քաղաքական, օրէնքներու քաժանմանց մէջ զանց չեն ընէր բնաւ նշանակել զրաւորներուն հետ՝ անգիրքներն ալ։

181.— ԱՌԱՐԿԱՌԹՈՒՆ՝ ԶԵՂՇՈՒՄՆԵՐԷ ԶԱՆՈՒԱԾ.— Բողոքականաց կողմէ աւանդութեան դէմ յառաջ բերուած առարկութիւնները ոչ այնքան աւանդութեան ընդու-

նելութեան մասին կն, որքան Հռովմէական աւանդամուրութեան դէմ, որ աւանդութեան տալով կամայական ընդլայնում ժամանակի, տեղի եւ նիւթի տեսակէտով՝ ճամբայ քացած է նորանոր դաւանութիւններ եւ հաւատքի մասեր աւելցնելու յայտնութենէն աւանդուածին վրայ։ Ուստի մենք եւս հոս յառաջ պիտի բերենք այդ առարկութիւններէն քիչեր միայն։

Անոնք յառաջ կը բերեն, օրինակ, Քրիստոսի այն խօսքերը, որոնցմով կը յանդիմանէր Փարիսեցիները, որովհետեւ աւանդութիւնը կը պահէին. «Իսկ դուք ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանան Աստուծոյ վասն ձերոյ աւանդութեանն» (Մատթ. 23 3)։ «Դողալ զպատուիրանն Աստուծոյ, ունիք զմարդկան աւանդութիւնն» (Մարկ. 7 8)։

Յայտնի է սակայն թէ Քրիստոս կը յանդիմանէր այն Փարիսեցիները, որոնք ունեւալով հանդերձ Մովսէսի զբաւոր օրէնքները, կը ձգէին զանոնք եւ կը հետեւէին բերանացի անհաստատ աւանդութեանց, մինչ ինք Քրիստոս իր օրէնքներն ու վարդապետութիւնները զիրով չէր որ կու տար, այլ՝ բերանացի քարոզութեամբ։ Յետոյ, Քրիստոս կը խօսի մարդկային, այսինքն մարդեղէն բխած աւանդութեան վրայ, մինչ մենք կը խօսինք աստուածային աւանդութեան մասին, այսինքն անոր՝ որ թէեւ անգիր հասած է մեզի, բայց որ իսկապէս Աստուծոյ խօսքն է, Աստուծմէ յայտնուած։ Վերջապէս, Քրիստոս կը խօսի անոնց դէմ, որոնք Աստուծոյ պատուէրը կ'անտեսէին եւ աւանդութիւնը Ս. Գիրքէն աւելի զօրաւոր կը համարէին։ Ատիկա ոչ թէ աւանդութիւնը ընդունիլ էր, այլ՝ չարաչար վարուիլ աւանդութեան հետ։ Իսկ մեր Ուղղափառ Եկեղեցիին վարդապետութիւնը այս չէ։ Հետեւաբար Քրիստոսի յանդիմանութիւնը կ'ուղղուի ոչ թէ աւանդապահներուն, այլ՝ աւանդամոլներուն։

(Շար. 8)

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ